

UVOD

Alpinizem in plezanje se je danes razširilo do te mere, da se je z množičnimi obleganji sten in planinskih poti začelo močno obremenjevati tudi okolje v katerega zahajamo. Sam tudi plezam, tako, da lahko izrazim osebno mnenje in opišem ta problem, ki se danes dogaja tako imenovan »instant« alpinizem.

Cilj tega seminarja ni le narediti vzporednico med današnjim modernem »hitečem« času, ter časov romanticizma prejšnjega stoletja in takratnega pogleda na hribe, temveč izpostaviti problem etičnega ravnanja slehernika, ki je tudi del te velike zgodbe.

Moja pot v hribe se je začela, ko nas je oče odpeljal na družinski izlet pod kamniške vršace. Prvič sem stal pod tako lepo, prvinsko, divjo naravo in jo občudoval. To sliko in občutke sem shranil in jih negoval, ko sem čez leta zgolj iz počitniškega druženja zašel s prijatelji na Krnska jezera. Ta pot je bila zelo intenzivna v doživljajskem smislu okolja. Tu sem se lahko popolnoma sprostil, spet sem začutil sebe. Vedeli smo, da je okolje tisto, ki nas izpolni, združi in povezuje. Tako se je formirala moja prva gorniška »klapa«. Z željo po doživljanju smo se sistematično lotili osvajanja našega visokogorja. Ko je v planinski knjižici zmanjkalo prostora za žig, so prišla na vrsto brezpotja. Prvinskost okolja nas je navdihovala z občutkom avanture, pustolovščine in premikanja osebnih meja. Na teh neokrnjenih gamsjih stezicah sem prvič videl, kako ljudje brezsravno podtikajo smeti v okolje. Na srečo se na markiranih poteh to danes le redko vidi. Izgleda, »da je daleč od oči opazovalca« dober izgovor za planinca, ki se potika po brezpotjih. Tu je ekosistem še bolj občutljiv za spremembe, zato je pomembno da ga zapuščamo čistega. Bila je polemika tudi glede planinskih vodnikov, ki so opisovali brezpotja, vendar so se strokovnjaki uskladili, da so opisane poti že ponarodele in skoraj tako uhojene in označene z možici, da se skoraj ne razlikuje od markiranih poti. Takšen naval je doživela martuljska krnica, v kateri so imeli do pred nekaj leti domeno le alpinisti, brezpotne duše in kakšna »gamsja družinca«, ki znajo ceniti martuljske bisere. Danes se je tudi tam pojavila množičnost. Razen trentarskih koncev, ki so zaradi cestnih povezav malo manj obiskane, so naši hribi polno zasedeni in posejani s kočam.

Z željo po izpopolnjevanju znanja sem pristal v alpinistični šoli. Tu sem se seznanil z hribi v smislu, kot jih prej nisem dojemal. Pojem naveze in prijateljske zaveze v steni je dalo meni novo - visoko eksistenčno noto za dejavnost, ki jo opravljam. Z ozaveščanjem sebe v novih mejnih situacijah so se mi oči odprle čisto novim standardom odnosa do okolja ter gorniške in alpinistične etike. Brez zadržkov lahko postavim alpinista na vrh piramide, kot zgled človeške solidarnosti, tovarištva in okoljskega sobivanja. Imel sem srečo, da sem prišel pod okrilje starejših alpinistov, ki so nam znali sporočiti osnovno vrednoto alpinizma, ki ni zgolj v osvajanju vrhov, odkrivanju novih plezalnih smeri, preseganju ponavljanja prvopristopnikov in ponovitev, marveč je to v alpinistu-človeku samem. Zato predstavlja zorenje v alpinistično osebnost najvišji smoter alpinizma. Če povzamem dr. Henrika Tumo: "gora je kakor zrcalo, ki vsakomur svet kaže svojo revščino in lastno bogastvo".

Seveda pa vse alpiniste v stene ne vodijo isti cilji. Zelo hitro se formirajo skupine z različnimi željami. Ko nabiraš kilometrino v stenah vidiš, da vsak zase išče smisel zakaj je tam. Po navadi plezaš s podobno mislečimi, drugič samo pridobivaš izkušnje. Kot sem sam opazil je v odsekih še vedno zelo tog način podajanje znanja tečajnikom, po principu, kar si plačal to dobiš.

Po navadi se napredovanje ustavi pri mlajšem pripravniku, ker se tečaji vršijo bolj zaradi samega financiranja odseka in nujnega letnega načrta. Za napredovanje in iskanje soplezalcev moraš znati dobro lobirati ali poiskati soplezalca izven društva. Tako se je meni tudi zgodilo in to ni vsem ustrezalo.

Pri plezanju me je še vedno navdihoval raziskovalni duh s kančkom avanture, zato mi je vzpon z orientacijskimi težavami in večjo višinsko razliko ljubši kot tehnično zahtevne krajše ture. Ta vzgib pohodništva sem v alpinizmu prenesel še iz časov, ko smo prehodili in spoznavali slovensko planinsko transverzalo. Ta se je izkazal za zelo koristnega na marsikateri turi. Ko smo se morali orientirati pri dostopih ali sestopih, sem veljal za zelo iznajdljivega soplezalca.

Dejstvo je, če želiš plezati v gorah je zelo pomembno, da jih tudi poznaš. V alpinističnih odsekih je veliko športnih plezalcev, ki so se s steno spoznali samo preko športa v dvorani in na plastičnih oprimkih, ko so jim hribi in odnos do okolja neznanka. Problem vidim v vseh panogah alpinizma, letnem in zimskem. Res je tudi, da je oprema veliko bolj dostopna kot tudi informacije, ki so na internetu. Ravno »instant« vsevednost daje človeku lažen občutek, da zmore tudi on vse in takoj, če ne, pa nujno naslednjo sezono. Interaktivna povezava tudi nima samo slabih plati. Dejstvo je, da se svet vrti pospešeno in da ima globalna dostopnost informacij danes v marsičem tudi prednost (opozorila za nevarnost, vremenske spremembe, izmenjava idej, informacij ...). Jaz sem še vedno za način, predajanja znanja preko ustnega izročila, ki je trajnejši in bolj pristen. To velja tudi v življenju, za pravo stvar si je treba vzeti čas, alpinizem ni tu nobena izjema.

Alpinizem je v zgodovini gorništvu posebno in najbolj žlahtno poglavje, ker predstavlja najintimnejše in najintenzivnejše vračanje človeka v naravo in soočanje z njo. Tako soočanje ima za človeka še bolj dramatično obliko, ker se odvija v steni in ne mine brez duhovnega jeka. V današnji stehnzirani in zbirokratizirani Evropi je alpinistika pravzaprav še edini možni intenzivni način človekove borbe z naravo.

Seveda se je vse to osvajanje nekoristnega sveta pričelo čisto iz eksistencialne logike preprostega človeka, katerega so okolje in razmere prisilile, da je odšel višje in poiskal tam, kako preživeti. Z divjimi lovci in pastirji se je na naših tleh začelo odkrivanje alpskega sveta, njenih skritih lepot ter pasti. Iz mnogih lovskih brezpotij so se danes nadelale in uredile planinske poti katere služijo varnemu gibanju v naših hribih. Mnoge poti je razvijajoči se visokogorski turizem spremenil v markirane, nekatere so bile zaradi vojaških namenov po prvi svetovni vojni spremenjene celo v mulatiere (npr. Pod luknjo na Dolič, na Prehodavce, do Krnskega jezera itd.)

ČAS GORNIŠKO-ALPINISTIČNE ROMANTIKE

V več kot dvestoletni slovenski alpinistični zgodovini od Scopolijevih vzponov na Storžič in Grintovec sredi 18.stoletja dalje se je težko odločiti ,kateri je bil prvi alpinistični vzpon na slovenskem,čeprav vemo,da triglavski prvopristopniki morali uporabljati tudi roke, da so premagovali strah pred globino in obvladovali ravnotežje jahanje grebena. Pionirska doba pristopov na Triglav je domačinom prinesla nov vir zaslužka. V bohinju se pojavijo prvi slovenski gorski vodniki. Najbolj znani in iskani so bili Kosi, kar tri generacije, Korošci in Arhi. Bohinjski gorski vodniki so bili nesporno prvi plačani vodniki v Julijskih alpah. Šele čez dobrih sedemdeset let so se jim priključili tudi trentarji in vodniki iz zgornjesavske doline. Med gorske vodnike so sprejeli najbolj sposobne lovce in lovske čuvaje, sledili so jim mladeniči, ki so se izkazali za najbolj spretne v skalah, javna skrivnost pa je bila , da so to najbolj drzni divji lovci. Prvi znani plezalni vzponi so bili storjeni v triglavski severni steni, za kar govori več razlogov; prvi je ,da je bil storjen v nedrju naše najvišje stene, v času, ko je bil še vzpon čez vrtoglavi greben smelo dejanje. Po dolžini je bil daljši kot katerakoli prej opravljena smer kjerkoli pri nas. Vsaj pri nas ni ob njej stene pri kateri plezanje nima le športnega pomena, temveč je tudi nekaj kulturnega, nacionalnega in simboličnega, zato so jo tudi poimenovali Stena.

V triglavski zgodovini so različni datumi,kdaj in kje se je prvi pregrizel skozi razčlenjen splet grebenov in grap v triglavski severni steni. Pomembnejši mejniki pred 1.svetovno vojno v triglavski steni:

- 1890 je steno prvi preplezal Ivan Berginc-Štrukelj iz trente, plezal je v vzhodnem delu kot gonjač divjim lovcem
- 1906 so v osrednjem delu stene avstrijski alpinisti Domenigg, Konig in Reinl splezali smer, ki se danes imenuje Nemška smer
- 1909 je steno preplezal Jože Komac-pavr sam
- 1910 sta steno preplezala vodnik Joža Komac in dr. Henrik Tuma
- 1911 so steno preplezali drenovci: Kovač,Pavel Kunaver in Ivan Michler; to je bil prvi slovenski alpinistični vzpon brez vodnika.

V obdobju pred 1.svetovno vojno moramo omeniti planinski klub Dren, katerega člani so se sistematično ukvarjali z gorniško fotografijo, jamarstvom, alpinizmom in vodniško literaturo. Drenovci so organizacijsko delovali zunaj SPD, ker so bili družba prijateljev, zaradi raznolikosti svojega delovanja pa so imeli velik pomen za vsebino slovenskega planinstva. Pred letom 1906 ni bilo ideje , da bi steno preplezali po sredini, ker tako velikih sten do takrat niso plezali.za kaj takega se je morala spremeniti filozofija in z njo oprema. Vsem znani humanist, alpinist, pisatelj in botanik dr.Julius Kugy je dobro opisal, kako so na hribe gledali alpinisti 19.st. » S pojmom –nova pot- smo tedaj mislili najlažji dostop čez še ne zmagano pobočje proti vrhu; kolikor lažje toliko bolj zaželeno in pravilno...vodila nas je želja, da bi goro napravili dostopno s te ali one doline. Danes pa iščejo,'kolikor težje,toliko lepše.« Kugy je bil mnenja, da prave poti odpirajo gore same in ni treba , da bi jih ljudje izsiljevali.

OBDOBJE ŽELEZNE DOBE

Prvemu nekugyjevskemu pogledu na plezanje je Paul Kaltenegger leta 1937 rekel železna doba alpinizma. »Pustolovska so bila pota, ki so se jih lotili naši predniki, bila so odeta modre cvetice – romantike, skrivnostno obdana z mikom nepoznanega, kar je bilo treba šele najti in odkriti. Sedaj pa so udarci kladiva v Nemškem stebru v steni oznanjali uro železne dobe«. Stene so zdaj postale cilj, vreden sam po sebi. Ker so se težave v skali večale je bilo treba seči po klinih. Odkritje klinov pa je povzročilo polemike o etiki plezanja, naj se klini in vrv uporabijo za varovanje ali le za izhod v sili, npr. za umik iz stene s spuščanjem po vrvi. Takrat se je zdelo, da ni smeri ki bi bila nedosegljiva s pomočjo tehnike. Želja po doseganju »višjih ciljev« je pomenila izbruh športno-nacionalnih teženj in pokop vseh naravno etičnih norm, ki so se do tedaj gojile v gorništvu.

TURISTOVSKI KLUB SKALA:

TK Skala označuje posebno poglavje v zgodovini slovenskega gorništvu. To je bil čas prelomnih gledanj na poslanstvo alpinizma in alpinistike, na vlogo kulture v gorništvu (celovečerni film »V kraljestvu zlatoroga« in sodelovanje pri filmu »Triglavske strmine«), na razmerje med športom in alpinistiko, na odnos človeka do gore in gorniško etiko. Težko je reči, v kateri dejavnosti je TK Skala dosegel najlepše rezultate, saj je bilo njegovo delo vsestransko in so morali skalaši marsikje orati ledino. Lahko pa izdvojimo alpinistično smučarsko dejavnost s predavanji in tečaji, skrb za evidenčno statistično delo glede članov in vzponov v stenah (revija-Naš alpinizem). Biti skalaš je pomenilo človeka v gorah, na katerega si se lahko zanesel. Skalaštvo je pomenilo življenjski stil, ki je imel mnoge pozitivne strani za duha in telo. Njihov najvidnejši član je bil dr. Klement Jug. Kot alpinist je dr. Jug dal slovenskemu alpinizmu športno noto s tem, ko je zasledoval tekmovalnost in stremljenje po doseganju ciljev. Predvsem je izstopal s solo prvenstvenimi vzponi do V. stopnje v Grintavcih, Julijcih je poudarjal plezanje brez zabijanja klinov, kjer je bilo to le mogoče. Tako je bil njegov vzpon nenaden, kot tudi padec v steni, ki je odprl vrsto vprašanj in smisel takega početja. Tako se je pričelo »varno plezanje« v hribih in začetek mnogih »nabitih« prvenstvenih smeri.

ALPINIZEM V MEDVOJNEM IN POVOJNEM OBDOBJU

V tem obdobju se je tudi v slovenskem alpinizmu zrcalil ideal, ki so ga oblikovale plezalske naveze kot so bile Čop - Potočnik, Jesih - Gostiša, Tominšek - Debelak in so bile vzor tudi mnogim kasnejšim generacijam.

Pomembnejši vzponi:

- **Direktna v severni steni špika (Mira Marko Debelak – Stanko Tominšek)**
- **Jugova grapa v steni (Joža Čop – Tominšek)**
- **Gorenjska v steni (Čop-Tominšek-Potočnik)**
- **Skalaška v steni (Pavla Jesih-Milan Gostiša)**
- **Osrednji steber v steni (Čop-Jasih)**

V obdobju po vojni so se pričeli tehnični vzponi v smislu uporabe vseh sredstev za preboj čez smeri npr.: žimarji, svedri, lestve. V tem času je zamrla ideja o čistosti plezanja in novice o dosežkih iz Italije, Francije, Nemčije so samo podžigale želje po več in višje. Vendar so bila povojna leta čas gradnje nove države in pomanjkanja. Alpinisti so imeli ta čas večina opreme »domače izdelave«. Posledice le teh so bile mnoge nesreče in razkol v planinski organizaciji med staro in novo generacijo. Tako se je leta 1948 ustanovila Planinska zveza Slovenije, ki je formirala alpinistične odseke po vsej deželi in tako omogočila boljše izobraževanje alpinističnega kadra, kot tudi organizacijo, nabavo opreme itd...

V začetku šestdesetih, ko se je oprema izboljšala, se je začelo obdobje težkih smeri-danes težkih klasik (Ljubljanska, Peternelova, Šlosarska...).

PROSTO PLEZANJE – ZAČETEK NOVEGA NAČINA

Šele osemdeseta prinesejo novo filozofijo v prostem plezanju in njih zagovornikov. Na sceno pride zelo dobra generacija: Knez, Tomazin, Jeglič, Karo, Kozjek, Kovač, Skok, Sabolek. Pozneje Prezelj, Jakofčič, Kajzelj. Po Tomazinovi vrnitvi iz ZDA (Yosemite) leta 1978, kjer so s pomočjo razvoja opreme (zatiči, metulji..) dvignili etična merila v skalnem plezanju, so se najboljši usmerili v proste ponovitve. Zanje je prva prosta ponovitev pomenila skoraj enako kot prvenstvena.

Prosto plezanje se imenuje način plezanja, pri katerem uporablja plezalec za napredovanje (plezanje navzgor, prečenje, sestopanje) samo svojo moč, znanje, naravne razčlembe (oprimke, stope, poči, ...) ter trenje, ki ga omogoča skala oziroma stena. Vsi tehnični pripomočki (klini, vponke, zatiči, metulji, ...) služijo izključno samo za varovanje. Prosto plezanje pa ni prišlo spontano, ampak je šlo za načrten premik v plezalski filozofiji. Ta način plezanja je v Angliji, vzhodni Nemčiji in Češki obstajal od zmeraj in ga negujejo še danes, kot vzor, kako človek ohranja okolje brez odvečnih posegov vanj. Sedemdeseta so bila v tem oziru prelomna leta v svetovnem alpinizmu. Leta 1971 je Messner napisal članek »umor nemogočega«, kjer je obsodil vrtnanje smeri: »s svedrom je mogoče vse, alpinisti si nemogočega ne želijo več«. Cilj je bil steno preplezati s čim manj tehnične pomoči. S tem se je skozi leta dopolnjeval tudi alpinistični etični kodeks, ki ga lahko povzamem v parih stavkih:

Glavni namen kodeksa je zagotoviti spoštljiv, občutljiv ter trajnosten odnos do ljudi, gora in sten, plezanja, narave in gorskega okolja. Kodeks je vodilo, da se gorsko okolje (flora in favna) ne bi (namenoma) uničevalo, da bi bil odnos do plezanja in smeri v skladu z lokalno tradicijo ter strokovno priznanimi alpinističnimi trendi, da obiskovalci gorskega sveta ne bi negativno vplivali na ljudi, ki tam živijo ter da bi obiskovalci gora ohranjali gorsko okolje v svoji prvinski naravni obliki. (http://ao.rasica.org/prikaz.php?stran=eticni_kodeks)

IZRAZITE SLEDI, KI JIH PLEZANJE PUŠČA V NARAVI

1. Erozija

Na sestopih z vrha ne iščimo bližnjic, ki sekajo serpentine, travnike in polja. Ne iznakazimo površine skal z klesanjem, to prepustimo naravnim procesom zmrzovanja in odtajevanja. Ko uporabljamo vrv z vrha, zaščitimo rob skale in debla dreves z ustrezno podlogo ali ustrezno dolgo zanko. Z novimi načini plezanja v stenah se je razvil tudi pri na »orodjarjenje« (drytoolanje). To je spet ena od športni disciplin plezanja z cepini in derezami v kopni skali, ki pa nima nobene veze z skladnostjo etičnih norm, ki so kot tihi dogovor do zdaj veljala med plezalci. Rad bi opozoril na nesprejemljivo »vdiranje« plezanja z orodji v plezališča namenjena športnemu plezanju. Sledove tovrstnih poskusov je opaziti v vse več smereh. Tako »telovadenje« pusti v steni nepopravljive posledice v skali in njeni vegetaciji. Ta način vidim dopustljiv le v dvoranah na umetnih stenah kjer to vrsto plezanja mnogi izkoristijo kot trening med mrtvo sezono.

2. Uničevanje vegetacije

Na skalnih površinah kjer plezamo pazimo, da ne odstranjujemo redkih vrst rastlin, ki so se ohranile zaradi selektivnega pritiska, pašne, gnojenja, škropljenja v dolini.

Turno smučanje je najnaravnejša oblika gibanja pozimi v naravnem okolju. Z zmernostjo in ob ugodnih pogojih (ne plazovita podlaga, dovolj snega), je turno smučanje eden lepših zimskih športov. Z gorskimi pobočji polnimi turnih smučarjev postane tudi ta dejavnost neprivlačna in nevarna (proženje pobočij novega snega). Zraven, pa se na turno smučarkih blogih reklamira poznopomladansko smučanje po skoraj kopnih predelih za »dobro smučanje po novozapadlem gnilcu«. S kantami (robom smuči) erodiramo poti in režemo sveže pomladansko vegetacijo. Tej deviaciji pravimo ovčji sindrom, ki je velik problem in nakazuje moderen način preživljanja prostega časa, ter kako malo domišljije, občutka za pustolovščino, odgovornosti do sogornika premore današnji človek. Smučanje ali plezanje ponuja svobodo, neskončno rešitev istega problema, in to v zelo različnih pogojih, kjer smo sodniki sami sebi in odgovorni do ostalih.

3. Ogrožanje ptic

Veliko vrst ptic, njihova gnezda in jajca so zaščitena z zakonom o varovanju narave, vsakoletnimi odloki ministrstva za okolje in prostor, objavljenimi v Uradnem listu Republike Slovenije, o prepovedi gibanja in plezanja v določenih področjih. Zato je po zakonu kaznivo plašiti in vznemirjati ptice ter druge prebivalce sten v njihovih gnezdih, bivališčih. Plezalci naj bomo dovolj previdni in zreli ter se med paritveno in gnezditveno sezono ptic odrečemo plezanju v takih področjih.

Problem ptic ,zadeva le športna plezališča,kjer se ne upošteva lokalnih pravil in opozoril o gnezditvenem obdobju. Pri nas je bil pred nekaj leti alarm na kraškem robu, kjer so gnezdile pri nas ogrožene sove- velike uharice. Vendar na pobudo DOPPSA (nevladna neprofitna naravovarstvena organizacija z jasnim poslanstvom varovati ptice in njihove življenjske prostore) ,so tudi uharicam omogočili njihov obstoj in življenski prostor.

4. Onesnaževanje

Izogibajmo se onesnaževanju tako vode, tal, kot tudi samih skal. Ne pustimo ležati smeti. Odstranimo svoje in tudi smeti drugih ljudi, to vključuje tudi organske odpadke, ogrizke, bananine olupke, kupčke raztresenega magnezija, cigaretne ogorke, kjerkoli že ste. Ne pripravljajmo ognjišč v plezališčih, saj naslednji obiskovalci to lahko dojamajo kot ustaljeno prakso. V pogosto in plezalsko zelo obremenjenih stenah in tudi bivakih pospravimo svoje iztrebke za sabo v vrečke (shitbags) ali plastenke (peeing bottles), še posebno ob potokih in virih pitne vode. Če že kampiramo na divje, to naredimo obzirno z minimalnim vplivom na okolje. Zmanjšujmo hrup v plezališčih. Spoštujmo lokalno tradicijo. Pozanimajmo se, kje lahko parkiramo naš avto in kje ne.

Tukaj lahko izpostavim problem planinskih zavetišč in koč, katere še do danes nimajo zgrajenih čistilnih naprav, ki bi preprečevala odtok sanitarij v podtalnico in kraška brezna. Čeprav je stanje že ponekod alarmantno in zakonodaja urejena, se odgovornost od te točke vsako leto prelaga v prihodnost. Vpliv je že viden v naših visokogorskih rekah in potokih (Triglavska bistrica).

Pri plezanju bi morala biti vsakomur vodilo njegova osebna odgovornost. Da gre, kamor si želi, to prepleza na način, ki mu je dorasel, do vrha gore in se vrne v dolino, ne da bi puščal sledi za seboj. Plezanje v vseh disciplinah naj bi temeljilo na zdravem, razumskem odnosu do plezanja in okolja, v katerem poteka, ter posledic, ki izhajajo iz opravljanja te aktivnosti.

ZAKLJUČEK

V tem času ,ko sem opravljal tečaj za varuha gorske narave sem spoznal,da se ljudje vedno bolj zavedamo svoje vloge v gorskem prostoru in posledic ,ki jih puščamo našim zanamcem. Verjamem ,da zavest in znanje ne pridobiš v državnih inštitucijah ali pri prvem vzponu na Triglav.Etika je srčna zadeva človeka. Ne morem govoriti o večji ali manjši etičnosti človeškega ravnanja. Standarde ,ki si jih postavljamo so vedno odvisni od nas samih. Vemo,da je ta proces postopen in se začinja že v zgodnjem razvojnem obdobju . Pomembno je,da otroka kmalu vključimo v ta pedagoški del spoznavanja okolja in odnosa ,ki je z njim povezan. Zato vidim glavno vlogo mojega poslanstva – varuha gorske narave, pri delu z otroci v domačem planinskem društvu.

Viri in literatura:

- dr. Tone Strojín; Etika in odgovornost v gorah, izdala Založba Didakta, Radovljica 1995, isbn št. 37490689,
- dr. Tone Strojín; Gorništvo-izbrana dela iz sociologije gorništva, izdala Založba Tuma, Ljubljana 1999, isbn št. 9616245287,
- dr. Tone Strojín; Zgodovina slovenskega planinstva- Slovenska planinska organizacija, izdala Založba Didakta, Radovljica, isbn št.9789622610920.

Planinska zveza Slovenije

Komisija za varstvo gorske narave

10. Usposabljanje za: varuh gorske narave

Seminarska naloga:

Plezanje kot temelj spoštljivega in zdravega

Odnosa do okolja

Mentor:
Mag. Peršolja Borut

avtor:
Kovač Boštjan
AO Rašica, september 2012